

హా రా వ ల్లి.

(రెండు వాసంపుటము.)

ఇది

వేంకటాచార్య తీర్థ రక్షణ పులకే

రచించి పంపబడినది.

మొదటికూర్పు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్రము ద్వారా రక్షణ పులకే

ముద్రింపబడినది.

నిడదవోలు.

రికార్డు.

హా రా వ ల్లి గార.

శ్రీరామచంద్ర.

హం రావళి.

ద్వితీయభాగము.

అక్షరగీతము.

ఎంచఁగారానిశబ్దప్రతిపంచమందు
 వేఱువేఱుగూపంబుల ♦ వెలయునీదు
 విమల పదములనాత్మభా ♦ వించుచుందు
 మనిశమును మాకుఁదోడ్పడు ♦ మక్షరంబ!
 మహితమైయొప్పు రుద్రాక్ష ♦ మాలకన్నఁ
 బేరుఁగాంచిన ముత్యాల ♦ పేరుకన్నఁ
 గోపురూపెడు రతనాల ♦ కోవకన్న
 నెందు నక్షరమాలిక ♦ యే ఘనంబు.
 దైవదత్తంబులైనవే ♦ దంబులకును
 ధర్మవిహితంబులైన శా ♦ స్త్రంబులకును

న్యాయరూపంబులౌ పురా • బంబులకును
 మూలమగునది యక్షర • మాలగాదె?
 అఖిలమైన జగద్వ్యవ • హారమునకు
 సకలమైన ప్రపంచ వి • జ్ఞానమునకు
 వివిధమైన మనోభావ • వివరమునకు
 నిరత మాధారమైనద • క్షరమకాదె?
 ఒక్కటై యొక్కరూపునొం • డొంటిఁగలసి
 వేఱుపోలిక నందుచు • వివిధగతుల
 వలన వివిధాకృతులఁదాల్చి • నరలుచుండు
 నట్టి యక్షర తత్త్వంబు • నరయవశమె?
 ధరణిలో నామరూపభే • దంబులై న
 సకలజీవ భావంబులు • సకలలోక
 గతులు, సక లేస్థితార్థ సం • తతులుఁచుదకు
 నక్షరమునందె సంక్రాంత • మగునుగాదె?
 నిత్యమై, నిర్మలంబయి • నిశ్చలమయి
 నిఖిలమున కాదియై వర్ణ • నీయమైన
 ప్రణవమోంకార రూపశ • బ్దంబుగూడ
 మఱిమఱింజూడ నక్షర • మయమెకాదె?
 ప్రకృతి సన్యోశ్యవస్తు సం • పర్కకలన
 సాకృతి గుణంబులకు భేద • మైనయట్లు

లీలసన్యోన్యవర్ణన • మేత్రశనమున
 సర్థఫలసిద్ధులకు భేద • మగుచునుండు.
 ప్రకృతి రూపంబుఁగని పర • బ్రహ్మమూర్తి
 యఖిల భావంబులకును దా • వైనయట్లు
 గ్రంథ రూపంబుఁగాంచి య • త్తరచయంబు
 నఖిలభావంబులకును దా • వగుచునుండు.
 ఆకసమునుండి పుట్టిన • యట్టిశబ్ద
 మాకసమువోలె నీరూప • మగుచునుండు
 నక్షరంబునఁబుట్టిన • యట్టిశబ్ద
 మక్షరాకృతితో నిత్య • మలరుచుండు.
 ధారుణి, నదీప్రవాహాఁప్తి • సారవంత
 మర్థవంతము, ఫలవంత • మైనయట్లు
 భావమక్షరసంస్కారై • వలనపార
 వంత, మర్థవంతము, ఫల • వంతమగును.
 వికలితనదీతరంగ మా • లికలలోనఁ
 బ్రకటితాక్షర రూపమా • లికలలోన
 శబ్దములెపుట్టు నైన న • త్తరభావంబు
 లైనశబ్దంబులేనుమీ • సార్థకములు.
 వివిధమతములవారిచే • వివిధరూప
 భావముల బ్రహ్మమర్చింపఁ • బడినయట్లు

వివిధభాషలు నా రిచే • వివిధగూఢ
 భాషముల నక్షరము నాడఁ • బడుచునుండు.
 ఆత్మచిర్వృత్తికో, పర • మాత్మజేవు
 నరయుటకో, పరమాశక్తి తా • నగుటకొఱికో
 సంతరింపంగఁదగిన వి • జ్ఞానమునకు
 సాధనంబైనదల్ల య • క్షరమకాదె ?
 ఒకనిఁబ్రేమించి తగునీతి • నోముటకును
 నొకనిఁగోపించి తగునీతి • నొంచుటకును
 వలఁతియైయున్న సరపాల • పరునిచేతి
 కలమునకుఁ గల్గుశక్తియ • క్షరమకాదె ?
 జగతిఁబుట్టింప, రక్షింప • సమయఁజేయఁ
 గర్భకర్త్రక్రియాశూన్య • గతివెలుగు
 పరమతేజంబు నక్షర • వాచ్యమెకద!
 ప్రకృతిజీవులలోన నీ • శ్వరునివెనుక
 నిలువఁబడియున్న మానవ • కుఁమునెల్ల
 నెలమిఁబై మెట్టునెక్కింపఁ • గలుగుటకును
 సాధనంబైన దక్షర • జ్ఞానమెకద!
 సృష్టికర్తకు నీజగ • త్సృష్టివేళఁ
 దత్తదుచిత్రవిజ్ఞానంబు • దసరఁజేయు
 సేమహాశక్తి? యట్టివా • నిమతల్లి

యక్షరాకృతియే గదా • యరసిచూడ !
 నీలములు, రత్నములు, గుణ • నియతిఁజేసి
 ప్రబలియును నలంకార మా • త్రములెగాని.
 సార్థకముల్లు, నుతపర • మార్థకములు
 నైన యక్షరవర్ణతు • ల్యంబులగునె?
 అక్షరంబీజగదవ్యవ • హారమునకు
 నెన్నియొ పదంబులను సృజి • యించుచుండ
 నలపరబ్రహ్మలోకయా • తార్థమనుచు
 జాణికొక కొన్నియొనఁగుటే • పాటిఘనత.
 విశ్వమెల్లను వార్తచే • వెలయుచుండు
 వార్తవెలయును పత్రికా • వ్యాప్తివలన
 పత్రికాస్ఫూర్తియక్షరా • వాప్తిగలుగు
 గాన సక్షరమే జగ • త్కల్పకంబు.
 అక్షరమువాణికాధార • మగునొ? వాణి
 యక్షరంబున కాధార • మగునొ? యక్ష
 రాకృతియె వాణియొ? యెఱింగి • యానతిఁడు
 సదమ లాక్షర తత్వవి • జ్ఞానులార !

కవిత్వకవిమూలమునఁ గవి • కవిత్వవలన
 ముగియక శ్రితినందుట • గలుగుచుందుఁ
 కవిత్వకవిత్వ మధురఁ • స్తువులు లేవు
 కవిత్వకవిత్వ ధన్యమా • నవులు లేదు.
 కవిత్వకవిత్వ మృదులశ • బ్దములఁ గూర్చి
 కవిత్వకవిత్వ ప్రాధికా • ర్థములఁ గూర్చి
 కవిత్వకవిత్వ మధురభా • వములఁ గూర్చి
 కవిత్వకవిత్వ హారతనదలం • కృతులఁ గూర్చి
 కవిత్వకవిత్వ క్తను మధుర • ధ్వనులు పెలఁగ
 కవిత్వకవిత్వ శివసుమార • శయ్యలలర
 కవిత్వకవిత్వ చాతురీ • తితు లెనఁగఁ
 కవిత్వకవిత్వ వివిధక • ల్పనలు వెలయఁ
 కవిత్వకవిత్వ మెఱపులు • మెఱసినట్లు
 కవిత్వకవిత్వ సోనలు • గురిసినట్లు
 కవిత్వకవిత్వ దొరసినట్లు • దొరసినట్లు
 కవిత్వకవిత్వ మానిరంబైన • మనసుతోడ
 కవిత్వకవిత్వ పావనంబైన • పల్కుతోడ

విమలమై విస్ఫుటంబైన • వృత్తితోడ
 దివ్యమై ధీయుతంబైన • దృష్టితోడఁ
 బదములు నిరర్థకంబులై • గదురకుండఁ
 బొదలు రసభావములు చెక్కు • చెదరకుండఁ
 సుస్వభావ మాధుర్యంబు • సుడియకుండఁ
 గావ్యదోషంబు లెందును • గవియకుండఁ
 భావముఁ గరంచు దృవ్యకావ్యములనైనఁ
 జపులఁబుట్టించు శ్రవ్యకోశములనైనఁ
 దానవచ్ఛానిఁ బోలుపఁద్యములనైనఁ
 దారహారాలిఁ బోలుగఁద్యములనైన
 మహితగతివ్రాయుమా! వ్రాయుమా! కఠింద్ర!
 ప్రకృతి నీతోడునీడయై • పలుకుచుండె
 స్వస్థచిత్తగల దంతె • చాలు నీకుఁ
 గావ్యనిర్మాణమునఁ బరిశ్రమ లరసి
 చూచుకొన నేల? కవితనీసామ్మకాజె!
 భావనాబల మున్నదిప్రకృతియున్న
 దిష్టమండెనఁబదముల • కేమి కొఱుత?
 వారిదవిహారనగ శృంగపదము లరసి
 స్వాదు జలపూర్ణనదనదీపదము లరసి
 పంకజామోదకాసారపదము లరసి

భుభరిత దివ్య కేదార పదము లరసి
 సదమల స్నిగ్ధ సైకత పదము లరసి
 పావనతపోవనాశ్రమ పదము లరసి
 భవ్యతరమందిరారామ పదము లరసి
 భవనగోపుర పట్టణ పదము లరసి
 సార్థకంబుగ భావించి సరస కావ్య
 మొకటి నామ్రాయము! వాయుము! • సుకవిచంద్ర!
 సమదక్షిణ కలకూజితములలోన
 బ్రహ్మదిత మయూర కేకార పదములలోన
 బంసరశుకీశుకానులా పదములలోన
 సుమసమాహా దళిలింజితములలోన
 పద్మపాద ప్రచారార పదములలోన
 దుములకల్లోల జలధిఘోషములలోన
 ధరణిధర నిర్మలప్రపాతములలోన
 విమలతటినీ తరంగవేగములలోన
 సుమధురానిల సంచాలనములలోన
 దరుణకాదంబినీ గర్జితములలోన
 బ్రహ్మతి యశ్యక్తమంజులధ్వనులు నెఱిపి
 వినుచుచున్నది చెవియొగ్గి వినుము! వినుము!
 రమణ నొకసారి నీలాంబరంబుఁదాల్చి

చెలంగి యొకసారి వెన్నెలఁచీరఁదాల్చి
 పొసంగ నొకసారి మంచుమేల్ముసుగుఁ దాల్చి
 లీల నొకసారి మేఘమాఁలికలఁ దాల్చి
 ప్రితి నొకసారి చుక్కలఁపేరుదాల్చి
 పరగనొకసారి కొన్నెలఁవంకఁ దాల్చి
 వరుసనొకసారి సస్యగర్భంబుఁ దాల్చి
 సరస నొకసారి బాలభాస్కరునిఁ దాల్చి
 గడియకొకరీతిగా నలంకార సరణి
 నెఱపుచున్నది ప్రకృతినీనికటమందు
 లసదలంకారముల లక్ష్యలక్షణములఁ
 దెలిసియుంటి వికేమికావలయు నీకు ?
 కమ్మపుప్పొడి నెత్తావిగుమ్మరించి
 వేగుఁబోకలఁ దెమ్మెరల్వీచునపుడు
 పొగ్గకాంతల ప్రణయకోపములు దీరఁ
 గొక్కొక్కోయని తొలుకోడిఁగూయునపుడు
 కాటుచీకటి గుంపులఁగడలఁద్రోసి
 తూర్పునఁబ్రభాత కాంతులుఁతోచునప్పు
 డుదయశైలంబు మాటునఁనుండి బాల
 సూర్యుడల్లనల్లనఁ దొంగిఁచూచునప్పు
 డరుణకిరణంబు లల్లనఁదరులమీఁద

నలరుపవడంపుఁ దీవలఁనల్లునపుమ
 ప్రకృతికాంత ప్రసన్నభావంబుఁ దాల్చి
 కలవిహంగమ తుతములఁగులుకునపుడు
 విమలమహా నీహృదంతరాళమున నెన్ని
 యెన్నియూహలు తట్టునోయెవరి కెఱుక!
 కలికి చూపులనెంతరాగంబు గలదో
 వెలఁది నవ్వులలో నెంతచలువగలదో
 విరిశరంబులలో నెంతచుఱుకు గలదో
 కాంచితెలుపంగ వలఁతినీకవితగాదె !
 సమయ సముచిత నవరసస్యందనమున
 హృదయకేదారముల నెల్లఁబడను చేసి
 లలితనీతి బీజంబులఁజిలుకరించి
 మొలకలె త్తింపఁగాఁగృషిసలుపుమయ్య!
 నీతితత్త్వబోధకుఁడవై నెగడునపుడు
 తోచి నన్నితోవల నీపుదొక్కవచ్చు
 లేదు నిర్బంధమనఁగనీలేఱినికిని
 కలదుగాదె " నిరంకుశాఃకవయ " యనుట;
 వెలయు ప్రకృతికిఁ బరిమితికలదుగాని
 భావనాప్రకృతికి లేదుపరిమితిభువి
 భావవీధి యనంతమై పరఁగుఁగాన

వివిధగతులఁ జరింపుమీఁక వివరేణ్య !
 నిస్తులంబగు నీలేఖనీముఖంబు
 కలుషపూర్ణమషీరసఁక లితమయ్యు
 నవరసంబులఁ జిల్కుచుఁన్నది సతంబుఁ
 గృతులచే పట్టుగలవారిఁకేమికోఁటఁత?
 నీమనోభావముల నెల్లఁ నేర్పుమీఁట
 సక్షరాకృతి విలసిల్లుఁనట్లుచేసి
 మనసువెంబడి నీదులేఁఖని చరింపఁ
 గలమగానునఁగవితపైఁదలపుఁజేసి
 ప్రకృతితత్వరహస్యనిర్ణయముచేసి
 యఖిలవస్తు గుణంబులఁనవధరించి
 వివిధరూప స్వభావముల్ విశదపఱచి
 దేశకాలపాత్రంబులఁదెలియఁజెప్పి
 సనయదుర్నయగతులబోధనము చేసి
 కష్టసుఖసంతతుల నెల్లఁగణనఁజేసి
 పాపపుణ్యకర్మంబులఁబరిగణించి
 యనుపమపవిత్ర చరితంబులనువదించి
 సకలవిద్యుక్తధర్మముల్ సంతరించి
 సర్వశాస్త్రముల్ బోధింపఁజాలఁగలవు
 సర్వధర్మముల్ వివరింపఁజాలఁగలవు

సర్వశక్తులు గలిగింపఁజాలఁగలవు
 సర్వశుభముల సమకూర్పఁజాలఁగలవు
 జగతి నీమాట మీఁదుగాఁజరుగుచుండు
 జగతి నీచేతనస్వర్థమగుచునుండు
 జగతి నీచూపుతోవ్రవనేచనుచునుండు
 జగతి ధన్యుండనఁగ నీవెసత్కవీంద్ర !

కావ్య గీతము.

సుకపిమూర్తస్యభావబోధకములై న
 లలితసూక్తులనక్షరంబులుగఁజేయు
 నిస్తులంబై న వరలేఖనీముఖంబు
 సుప్రసన్నప్రభావంబుఁ జూపుఁగాక !

రథ్యములఁ దోలిదినరాజు రథముఁద్రిప్పి
 మహిజనంబుల వడఁకించు మంచువిప్పి
 తరువరంబులజీర్ణపత్తములదూసి
 విశ్వమెల్లఁడనాశల నెలయఁజేసి

పత్సరముతోడ శిశిరంబు • పదలిపోవ
 విరిసరులతోడ నలరుదె • మ్రోరలతోడఁ
 దలిరుగొమ్మలతోడఁ గో • కిలలతోడఁ
 గమ్మపుప్పొళ్లతోడ భృం • గములతోడ
 వల్లరులతోడ నిత్యోత్స • వములతోడ
 మేలిదినములతోడ యా • మినులతోడ
 నల్లనల్లనమధుమాన • మరుగుదెంచె ;
 నై ననేమాయె శాశ్వత • మైనదేది ?
 కాంచుచుండంగనిదియును • గడచిపోవు ;
 నిట్టిశిశిరవనంతంబు • లేమిలెక్క ?
 యెన్నికల్పంతరంబులె • న్నెన్నియుగము
 లెన్నియేండ్లెన్నియయనంబు • లెన్నియుతువు
 లెన్ని నెలలెన్ని పక్షంబు • లెన్నిదినము
 లెన్ని రేలెన్నియామంబు • లెన్నిగడియ
 లెన్నినిమిషంబులీరీతి • నేగినవియో ?
 వడివడిగఁబోవుకాలప) • వాహమందుఁ
 బొడముసుడిగండములలోనఁ • బడిమునింగి
 పాంచభౌతికవస్తుప) • పంచమెన్ని
 యెన్నిమార్పులనందలే • డింతదనుక ?
 ఎట్టయెదుటనొ, వెనుకనో • యెఱుకపడి

యెఱుకపడకుండనోభువి • జరగిపోవు
 చున్నయీ పరిణామంబు • లన్నిటికిని
 మనముగనఁజాలునానవా • శ్లను లిఖించి
 ప్రకృతిచూపుమనేయుండు • వికృతలీల;
 భావకంతైనయట్టిప్ర • పంచమునకుఁ
 గేవలాదర్శనంబెన్న • భావికంబు
 గాచిదానికి, మనమంత • గాగ్రహింపఁ
 గలమొలేమోయనెడుశంక • గలుగఁజొందు;
 అరయఁగావ్యప్రపంచంబు • నందుఁగూడ
 నట్టికాలాతిపాతంబు • లట్టిమాఝ
 లట్టిచిహ్నంబులేపొడ • కట్టుచుండు;
 నైసనుబ్రదర్శంబున • యంబెకాక
 బోధనంబునఁగూడఁబ్ర • బుద్ధమైన
 దగుటఁగావ్యంబెవరణీయ • మగునుగాదె;
 పరమమైనట్టికావ్యప్ర • పంచమందు
 దర్శితములైనప్రకృతిచి • త్రంబులెల్లఁ
 గాలవాహినివడిలోనఁ • గలసిపోక
 యుండునప్పటికెప్పటి • కొక్కగతినె;
 నగరరాజమయోధ్యయె • న్నటిదో? పుణ్య
 వనగిరినదీనదయలె • ప్పటివో? సేతు

కలస మేనాటిదో ? మహా • జలధిలోని
 లంక యెప్పటిదో ? నిమ్మ • శంకునైన
 మేటి శ్రీ గామచందుడే • నాటివాడో ?
 పరమసాధ్వమహీజయే • ప్పటిదో ? ఖలుడు
 పత్తికంధరుడెప్పటి • వాడొచూడ
 నాస్థలంబులుమున్నటి • యట్లతను ;
 తెలుపునాకాలవంతయు • దిరిగిపోయె
 నాటివారొక్కరైననీ • నాడులేరు
 కానిత త్తత్స్వరూపల • క్షణములెల్ల
 నతులకావ్యప్రపంచచి • హితములగుట
 గావ్యమునఁబూర్వమెల్ల • కాంచగలము.
 ఉచితజేశంబులను దత్త • దుచితవీతి
 నుచితసమయంబులను దత్త • దుచితలీల
 నుచితసాత్రంబులను దత్త • దుచితవృత్తి
 నుచితభంగిఁబ్రదర్శించి • యుచితవిచార
 గతులనుచితానుచితధర్మ • తతులనెల్ల
 నెఱపికావ్యప్రపంచంబు • గఱపుచుండు.
 ధర్మనేవతా నిర్మల • త్తమపవిత్ర
 సుప్రసిద్ధానురూపవ • చోమధురిమ,
 శ్రీరమాతమణిమణి • చిరదయార్ద్ర

షాననాలోకనాతిప్ర • భావపటిమ,
 ప్రియసతీహృదయాంభోజ • విలసదతనూ
 భావన్తలనిశ్చల • ప్రణయమహిమ,
 మోక్షలక్ష్మీమనోహర • ముత్సుకప్ర
 భానమానాభినుత మంద • హాసగరిమ
 మెల్లనొకచోటఁబడయంగ • నెంతువేని
 పడసినెమ్మదినలరారఁ • గడఁగుదేని
 సలరియనుభావములఁజొక్కఁ • దలతువేని
 చొక్కిపరమార్థము గ్రహింపఁ • జూతువేని
 నలఘుతరదివ్యవస్తునం • కలితమైన
 కలితగుణభావవర్ణనా • లలితమైన
 లలితశబ్దార్థమధురసా • చ్చలితమైన
 చలదమేయాభినవరసా • ల్లలితమైన
 సరసకావ్యంబునొక సారి • చదువుకొనుము!
 తలుపుచాటున నిలుచుండి • తమివెలార్చు
 వలపుటిల్లాలినునుముద్దు • పలుకువోలె
 మెలవునంజేరికొఁగిట • నలముకొనిన
 కలికిజవరాలి వగగుల్కు • పలుకువోలె
 నలసియలయించితఱిపిరచు • నలవెఱింగి
 కులుకుప్రోయాలి నెఱిగీటు • పలుకువోలె

నేదినీమానసమునెల ♦ యింపఁగలదో?
 యేదినీయాత్మకానంద ♦ మీయఁగలదో?
 యేదితనతోడనిన్నెన ♦ యింపఁగలదో?
 అట్టినదృస్తునిస్తులం ♦ బైనదాని,
 నట్టినవరసబంధురం ♦ బైనదాని
 నట్టిపరమార్థసాధనం ♦ బైనదాని
 నెఱిగినతావ్యముగ గ్రహి ♦ యింపుమయ్య!
 మించునంసారజలధి దాఁ ♦ టించునావ
 మంచిచెడ్డలగతు తేర్ప ♦ రించుతోవ
 మానసికరోగములనెల్ల ♦ మాన్పుమందు
 మహితదీక్షికరంబైన ♦ మంచివిందు
 సరసకావ్యంబున నెనీకు ♦ దొరకఁగలదు.
 పొదలుపరితాపమున మది ♦ చెదరునపుడు
 దొరలుదుఃఖంబుననుదారి ♦ తోఁపనపుడు
 వడఁకునెమ్మేలికలసత ♦ వొడమునపుడు
 జీవితమునందు నిస్సృహఁ ♦ జెందునపుడు
 మదిఁగుదురఁజేసి, చల్లని ♦ మాటచెప్పి
 కలఁక నెడలించి, ధైర్యంబు ♦ గలుగఁజేసి
 తల్లిదండ్రులఁబోలి, పె ♦ డ్దలనుబోలి
 యిష్టసఖులఁబోలి, పాణనా ♦ యికనుబోలి

గణయతిప్రాసములగట్టి • గాఁగుదించి
 పద్యములలోనఁ బద్యముల్ • పన్నుకొఱకై
 ఓస్యమస్పర్శకంబు ని • రోఽస్యమనుచుఁ
 ద్ద్యక్షరద్వ్యక్షరై కాక్ష • రంబులనుచుఁ
 బ్రాసగతులంచు శెట్టి చి • త్రంబులనుచు
 సర్వగురులఘవన్త ప్రి • సారమనుచు
 వ్యర్థవాక్యపళి విడం • బనముకొఱకై
 వ్రాయఁబడినవియెల్లఁ గా • వ్యంబులగునె?
 అర్థములతోడవాక్యంబు • లమరుచుండఁ
 జిత్తముఁగరంచుగతిధ్వచుల్ • సెలగుచుండ
 భావముసెలంగరసముట్టి • పడుచునుండ
 సమయసముచితవర్ణనల్ • సాగుచుండఁ
 బాత్రీరూపంబులెదుటఁగ • న్నట్టుచుండఁ
 దత్తదుచితస్వభావముల్ • తట్టుచుండ
 సరణివిడకుండఁగాఁగథ • జరగుచుండఁ
 బాతకులమానసములలోఁ • బడఁగఁజేసి
 నిశ్చయజ్ఞానగరిమనం • డింపఁజేసి
 పాత్రీపాతకతత్తినై క్య • పడఁగఁజేసి
 మోదమో! భేదమో, కష్ట • మో, సుఖంబో,
 ధైర్యమో, దైన్యమో యద్భు • తంబో, భయమో,

కోపమో, య్వాప్యమో, మోహః • తాపభరమో
 యునుభవింపంగఁజేసియ • య్యదనులందు
 నెల్లధర్మంబులక్షరా • కృతిగఁజేసి
 హృదయఫలకంబులందుఁజి • త్రింపఁజాలు
 నట్టికావ్యంబెనత్కావ్య • మగునిజంబు.
 కలితగంగాప్రవాహావ • గాహనమున
 గాత్రముపవిత్రమైకాంతి • గాంచినట్లు
 అనుపమానప్రభావది • వ్యాంజనమున
 నేత్రములునిర్మలంబులై • నెగడినట్లు
 కమ్మితరశాణయంత్రం • ఘర్షణమున
 జీవమణిదీప్తమై విరా • జిల్లినట్లు
 పటుతరానలసంఘట • పాక కలనఁ
 గనకముత్తప్తమైవన్నె • గన్నయట్లు
 పరసకావ్యరసామృతా • స్వాదనమున
 హృదయసీమపవిత్రమై • సదమలమయి,
 దివ్యమై, తీక్ష్ణమై, సము • ద్దీప్తమగుచు
 నిశ్చలానందపదవి నం • దించుచుండ
 నీనరుఁడుకోరఁదగినదిం • కేమిగలదు?
 విధివిధానంబులెపుడుభా • వింపఁబోము
 ప్రకృతిసూత్రంబుకరమునఁ • బట్టఁబోము

విశ్వమనియెడుకావ్యంబు ♦ విష్వఁబోము
 అంతరాళంబులోనున్న ♦ దరయఁబోము
 కాంచెదమునిన్నెకావ్యమా! ♦ కన్నులార
 వినియెదమునిన్నె సతతంబు ♦ పీనులార
 చదివెదమునిన్నెనోరూఢఁ ♦ జవులుదేర
 మననమొసరించెదమునిన్నె ♦ మనసుదీరఁ
 గడఁగి ధర్మాత్మకామమో ♦ కుంబులనెడి
 పూరుషార్థచతుష్కంబుఁ ♦ బొందఁజేసి
 యనితరజ్ఞాన సంపద ♦ నందఁజేసి
 మమ్ముఁజరితార్థులనుజేయు ♦ మాసతంబు !

సంశయము.

ఎవనిగతిభేదమునఁజేసి ♦ యీదగంబు
 వివిధపరిణామములతోడ ♦ వెలయుచుండు
 నట్టికాలాత్మకునకు ని ♦ రంతయనకు
 ననితరాధీనగతికి వం ♦ దనశతంబు.
 నిత్యమైయద్వయంబయి ♦ నెగడుదాని

నాకృతిగుణాహ్వయాభావః • మైనదాని
 నాదిమధ్యాంతరహితమై • యలరుదాని
 సఖిలకర్మబులకు సాక్షి • మైనదాని
 సఖిలశక్తులకును మూల • మైనదాని
 సఖిలపరిణామకారణ • మైనదాని
 సఖిలమును జూచి చూడని • యట్టిదాని
 సఖిలమునుజేసి చేయని • యట్టిదాని
 సఖిలమునుసఱిగి యంటని • యట్టిదాని
 సఖిల మగుదాని నవ్యయ • మైనదాని
 విమలవిజ్ఞానధను లైన • విబుధు లెల్ల
 నైకకల్యణంబుగఁ బర • మాతత్త్రయనిది;—
 కాని యామూర్తి నేకీతి • గాంచ నగునొ
 తెలిపి చూపఁగ లేక య • దృష్టమనిరి;
 పలిక బోధింప లేకని • ర్వాచ్య మనిరి;
 అతిత రానుభవంబున • నామహాత్ము
 లెది పరమాత్త్రయని నిశ్చ • యించినాఁ
 యావిశేషంబు లెల్ల నీ • యందుఁ గూడ
 సగపడుచునుండె నిది యేమి • యద్భుతంబొ?
 కాలమా ! శాశ్వతత్వంబు • గలదె నీకు;—
 దైవమునకును నీకు భే • దంబు గలదొ,

నీవైదైవంబా తెలియంగ • నేరకుంటి
 నుగము గుంగుచునుండె నే • మున్న దింక!
 నాశ్చరిత్వృణి కెవ్వారి • నాశ్చరియింతుఁ
 నెసరి నడుగుదు సంశయం • తెట్లుతీఱుఁ
 గాలమా! యింతు కాగుము • కరుణతోడ
 నాదుసంశయమును దీర్చి • పోదుగాని—
 అధికలోకానుభవయుక్తు • నైనవారు
 అనుభవంబున విజ్ఞాను • లైనవారు
 తెలిసికొన్నంత యడిగినఁ • దెలుపువారు
 ప్రకృతిలో ముందు నీకంటఁ • బడినవారు
 పేరుగలవారు, నాకంటఁ • బెద్దవారు
 పుడమి విడనాడి యెచటో • పోయినారు;
 ఉన్నావా రెల్ల నాకంటఁ • జిన్నవారె
 యెసరి నడుగుదు? సంశయం • తెట్లుతీఱుఁ
 గాలమా! యింతు కాగుము • కరుణతోడ
 నాదుసంశయమును దీర్చి • పోదుగాని;—
 తల నరసియుండె; మేనిర • క్తము హరించె;
 చూపులు నశించె; బలుగమి • శూన్యమయ్యె;
 నడుము లేవదు; కాళ్లకు • నడక లేదు
 శల్యములు సంధులను బాఁయు • సమయ మయ్యె.

నేను సీతతోడఁ బరువెత్త • లేను గాన
 నేను గన్నార నినుఁ గాన • లేనుగాన
 నాదుకన్నప మొక్కటు • స్నయదిగానఁ
 గరుణ నీదీనమానవు • మొఱ విసంగఁ
 గాలమా ! నీవొకించుక • కాలమాగు !
 నాదుసంశయమును దీర్చి • పోదుగాని;—
 తల్లియొడిలోనఁ జేరి తా • తాయటంచుఁ
 గాలు సేతులు గదపుచుఁ • బాలు ద్రావి
 చిన్నిచిఱునవ్వు వెన్నెలలో • చిందువారఁ
 గన్ను లరమోడ్చి నిద్దురఁ • గనుటె కాని
 నీవు తారుట యే చూడ • నేరనైతి
 నాఁటియవ్యక్తహోలికాం • తరమునుండి
 నేఁటివటకును మేలుకో • నేరనైతి
 నిపుడు నీవొండు గాక నా • కేమి కలదు?
 కాలమా ! యించుకాగుము • కరుణతోడ
 నాదుసంశయమును దీర్చి • పోదుగాని;
 వనవిహారంబులను జేయు • వాంఛతోడఁ
 గునుమసారభములఁ గాంచు • కులుకుతోడ
 మలయమారుతముల మెచ్చు • మమతతోడఁ
 గోకిలాలాపముల విను • కోర్కెతోడఁ

దమిఁ బ్రియాన్వేషణము చేయు ♦ తలఁపుతోనె
తెలిసి తెలియనికీతిని ♦ దిదిగితిరిగి

నావసంతంబు కడచని ♦ పోవుచుండఁ

జోద్యముగ సంతయును జూచి ♦ చూడనైతిఁ

గాలమా ! యించుకాగుము ♦ కరుణతోడ

నాదుసంశయమును దీర్చి ♦ పోదుగాని;—

మోహమృగతృష్ణ యొక వంక ♦ ముసరుచుండ,

విరహపరితాప మొక వంకఁ ♦ గెరలుచుండ,

వేడినిట్టూర్పు లొక వంక ♦ వెడలుచుండ,

నుష్టసంకల్పరుచిరారు ♦ నోదయములు,

నప్రసన్ననిదాఘసా ♦ యంతనములు,

జాగరీకృతయామినీ ♦ సముదయములు

జరగె నెన్నియొ నాగ్రీష్మ ♦ సమయమందుఁ,

గాని నాకప్పు డీయూహ ♦ కలుగ లేదు

కాలమా ! యించుకాగుము ♦ కరుణతోడ

నాదుసంశయమును దీర్చి ♦ పోదుగాని;—

కైరవశ్యామసుందరాం ♦ గంబుతోడఁ

జారువిద్యుద్విలాసహా ♦ సంబుతోడ

మేలిచూపుల నద్ధాంగిలీల వచ్చి

సమధికానంద బాష్పవ ♦ స్నంబు గురిసి

చల్లగా మేను మఱపించి • నాగిపోయె
 నతిచమత్కృతి నాదువ • హ్నావసరము
 హాపువేళను దుఃఖాశు • పూరమయ్యె
 నింక నితరంబు నామది • కెట్లు తోచు?
 తోచి యిప్పుడు ప్రాన్నింపఁ • జూచుచుంటి
 గాలమా ! యిండుకాగుము • కరుణతోడ
 నాదుసంశయమును • దీర్చిపోదుగాని;—
 జీవనకళంకమంతయుఁ • బోవజేసి
 మానసాకాశవీధి ని • ర్మలముచేసి
 కలుషపంకంబు నెల్లనిం • కంగఁజేసి
 హృదయకమలంబు నలరించి • పొదలఁజేసి
 నాశరద్వాసరంబులు • నడచునాడు
 విష్ణుతవేణిక యగునదీ • విలసనంబు
 వెలువడుచునున్న యిసుకతి • న్నెలతెఱంగు
 కలసియాడెడురాయంచ • కవ బెడంగు
 తనివిదీఱక నిరతంబుఁ • గనుటకొఱకె
 మఱగి నీమాటఁ దలపోయ • నెఱుంగనైతి
 గాలమా ! యిండుకాగుము • కరుణతోడ
 నాదుసంశయమును దీర్చి • పోదుగాని;—
 నలుగడల మంచుకావిరు • లొలయువేళ

హంససంస్కార్తియత్యల్ప • మైనవేళ
 దడదడంగూర్చి కంపంబు • దొడరువేళ
 ననలసాన్నిధ్యమును గోరు • నట్టివేళ
 దమివి శేషించి యసుఖంబు • దార్చువేళ
 మదిఁ గలంగించు నాదుహే • మంతవేళ
 ముడుచుకొని కన్నులను మూసి • గడవినాడఁ
 గాని యావేళ నాముందు • గతిని గూర్చి
 ఊణము నేపైన నూహింపఁ • జాలనైతి
 నుగము గుంకుచుండె; నేమన్న దింకఁ?
 గాలమా ! యించుకాగుము • కరుణతోడ
 నాదు సంశయమును దీర్చి • పోదుగాని—
 నామనోరథగతికి భి • న్నత ఘటిల్లు
 శైశిరము వచ్చెఁ, బ్రకృతియ • సారమయ్యె;
 జీవితలతాలవాలంబు • జీర్ణమయ్యె;
 బాటవము తగ్గె నాకుల • పాటు దోఁచె;
 నాశ కింకను చిగిరించు • నాశ కలిగె;—
 బతనశీలంబు లగుజీర్ణ • పత్త్రవితతు
 లెల్లఁ దలపోయ మున్ను చి • గుల్లెకాపె?
 ముందుఁ దలనూపఁబోవు నా • మోసు లెల్లఁ
 బండుటాకులు గాకుండ • నుండఁగలవె?

సంవత్సరాది.

సకలసచరాచరప్రపంచము నరయ
నిరత మభినవముగఁ గానఁ • బటచుచుండు
ప్రకృతికో పరమాత్మకో • వలుకరాని
సర్వశక్తికి మా నమఁ • స్కారశతము.

మ. కలమా ! నీ విపు డేమి వ్రాయుటకు సం
కల్పించితో ? నేటి నీ

కులుకుంజెయ్యులు మైచకచ్చకలు మా
కున్ వింతగాఁ దోచె; ను

జ్వలభావస్ఫురణంబునం దభినవ

ప్రగల్భముం జూపు నీ
జిలుగుంబంగరువ్రా లమోఘవిజయ
శ్రీకంబు లొగొపుతన్!

అస్మదీయమనోభావ • నానురూప

కామగామినీ ! యో లేఖ • నీమతల్లి !

చల్లచల్లగ నటునిటు • జరగె చేల ?

తెల్లముగ మాకు నీజాడ • తెలిసిపోయె.

నాయికానాయకుల నట • నంబు లెల్ల
 నెలమిఁ జిత్రింపఁగా మది • నెంచ లేదు;
 వికృతసందర్శనాలాప • విభ్రమముల
 నలరు పురుషులఁ జూపింపఁ • దలఁప లేదు;
 జీవితం బంతయును దేశ • సేవఁ గడపు
 పుష్కలచరిత్రమును వ్రాయఁ • బూన లేదు;
 బవరమున జయలక్ష్మిన్ • స్వర్గరమనా
 చూఱగొను వీరుల కిఁఖంపఁ • జూడ లేదు;
 ప్రథిత దేశభాషోపద్ర • వంబుఁ గూర్చు
 తెంపరుల విమర్శింప నూ • హింప లేదు;
 ఘనదురాచారపంకసం • కలితులై న
 కుమతులఁ దిరస్కరింప నూ • లొనఁగ లేదు;
 అవని కపకారకారణ • లై నయట్టి
 దుర్మదాంధుల దూషింపఁ • దొడర లేదు;
 ప్రకృతితత్వాద్భుతగుణాను • భవము గలుగు
 ధీమతులచిత్రగతులఁజిం • తింప లేదు;
 విపులవైరాగ్యనిష్ఠాప్ర • విష్టు లై న
 మౌనులమహత్వ మెఱిగించు • మమత లేదు;
 కాని, నవరసంబులకు ని • ధాని లై న
 యిందఱకు నాట్యరంగమై • యెనఁగుచున్న

యిందఱకు నాశలను వెల • యంచుచున్న
యిందఱకు నూతనోత్సాహ • మిచ్చుచున్న
యిందఱకు నొక్కరూపుగా • నెదుట నున్న
యట్టి నూతనసంవత్స • రాదిఁ గూర్చి
లేఖనీ ! వ్రాయఁదలఁచుకో • లేదె? చెప్పుమ !

* * * * *

క. వ్రాయుము నిర్మలభావవి
ధేయముగ బుధజనాతి • ధేయముగ జగ
న్దేయముగ లలితసుధా
ప్రాయముగఁ బాఠకశ్ర • వణపేయముగన్.
ప్రమదమందానిలాంకూర • పటలితోడ
లలితకుసుమపరీమళ • లహరితోడఁ
గలితనవంజరీలతా • గణముతోడ
నమితఫలపుష్పఘనతరు • నమితోతోడఁ
దనరు నుపవనముల, మహా • ననములందు,
నలరు పొదరింటిచల్లని • నెలవులందు,
జలజవిలసితకాశార • తలములందు,
బలియు చక్కనిపచ్చిక • బయలులందు
నెనఁగెడు మనోజ్ఞభావంబు • నెంచుకొనుచు
ననితరానందలీలల • నాడుకొనుచు

భ్రమరఝంకారములతోడఁ ♦ బాడుకొనుచుఁ
బ్రకృతిచిత్రంబులను గానఁ ♦ బఱచుకొనుచు
వనరమఁ గూడి కీడింప ♦ వచ్చినట్టి
తరుణసుందరమూర్తి మా ♦ ధవునిఁ గూడి
వచ్చినది నేడు నూతన ♦ వత్సరంబు.

* * * * *

అస్మదీయసుఖస్థితు ♦ లందుఁ గాని
యలఘుతరకష్టకాలంబు ♦ లందుఁ గాని
యరనిముసమైన మము ♦ విడనాడకుండ
నీడపోలిక నెపుడు మా ♦ తోడఁ దిరిగి
కాలవశమున నేడు మా ♦ కనుమొఱంగి
పూర్వవత్సర మెచటికో ♦ పోయె ననుచు,
దానితోఁగూడఁదలచూపి ♦ ద్రధిమఁగాంచి
పొదలు నాశాలతలు తెగి ♦ పోయె ననుచు
డెందములఁగుందువడి దిగు ♦ లొంద నేల?
దానిపోలిక నే పూని ♦ దానివెనుక
దానిసర్వస్వమునకు స్వ ♦ త్వంబుఁగాంచి
దానియధికారమున నిల్చి ♦ దానిగతినె
కలసి మిమ్ములఁ దనవారిఁ ♦ గాగ్రహించి
భావుకాన్యోన్యబంధుసం ♦ బంధభావ

బోధకంబుగఁ దానెమి • ముక్కులను జేర
 వచ్చినది గాదె నూతన • వత్సరంబు!
 కాని, యొకచింత యున్నది! • దాని నిదియు
 దీని నదియును జూడఁగా • లేనిగతికిఁ
 దలఁచి తలఁచివిచారింప • వలసినదియె.
 కడచిపోయిన వత్సర • గర్భమందుఁ
 గలసిపోయినసంస్థితి • గతులయందు
 జరగిపోయిన కార్యసం • చయమునందు
 మనసుపోయినచోఁ బోవఁ • జనును గాక,
 మనకు నాస్థితి మరల రా • దనుట నిజము;
 మనము నచటికిఁబోఁజాల • మనుట నిజము.
 ఏరు గతమున కొక యుప • కారమైనఁ
 జేయునది లేదు; కాన నా • చింత మాని
 హృదయముల నాశలను వెల • యించుచున్న
 యట్టి యీ వర్తమానంబు • ననుసరించి
 యొదవనై యున్నభావిఫ • లోదయమున
 కెదురునూచుచు ముందుఁబో • వుదముగాక!
 అనయ మెలమావిలేజిగు • రాకె మెనవఁ
 దలఁపుఁగాంచుట కోకిల • తప్పు గాదు;
 ఎపుడు వికసించియేయుండ • నిచ్చగించి

సంభ్రమించుట తమ్మినో • సముద్ర గోదరు;
 ప్రకృతినబంధులగు జీవు • లకు సతలయి
 భావ మాశార్ద్రమగుట న్వా • భాషకంబు.
 అవనతోన్నతగతుల కా • శాభిరతులె
 కారణము లని, పరిణామ • కాలమందుఁ
 గష్టసుఖదాయకము లని • కాంచి, వాని
 నెవఁడు మొదలంటఁ దెగఁగోయ • నెంచఁగలఁడు,
 జీవులప్రచారములకు, నా • శావకాశ
 విస్తృతికి, వర్తమానభ • విష్యములకు
 నశితసంబంధబాంధవ్య • మమరుఁ; గాన
 సాగిపోయిన పూర్వవ • త్సరముకంటె
 నరుగుదెంచిన యీ నూత • నాబ్దమందె
 యెల్లవారలకును బ్రేమ • హెచ్చుఁగాదె !

* * * * *

“క్రాంత యొక వింత యని యెంచుకొనుటెకాని,
 జగతికిం గ్రాంత యున్నదే? • సాధులార !
 సరిగ. దినములలోన మా • సములలోన
 నమదు ఋతువులలో నయ • నములలోనఁ
 గాలములలోన నొక్కటే • గతిని గాంచి
 తలఁగి చున్న ప్రమాదివ • త్సరముకంటె

నేగుదెంచిన యానంద • యెంత గొప్ప ?

జరగిపోయినయట్టి వ • త్సరమునకును

వచ్చి జరగుచునున్న యీ • వర్షమునకు

నెంచి చూడంగ వ్యత్యాస • వేమి కలదు ?

కాలగతికిని భేదంబు • కలదె? — యనుచు

జెప్పుచుందురు కొందఱు • చెప్పువుగాఁగ

విశ్వసింపంగఁజెల్లునే • వీరిమాట ?

కాలపరిణామముల కాన • వాలుపైచి

ప్రకృతి కన్నారఁగాఁ గనం • బఱచుచుండఁ

దెలిసి యెవ్వఁడు కాదని • పలుకఁగలరు ?

అస్మదీయోక్తు లన్యతంబు • లందురేని

బ్రక్కమిఁదనె యటునిటు • పడుట మాని

లలితగతిఁ బ్రాకుచుండు బా • లకునిఁ జూచి

తప్పుటదుగులఁ దిరుగాడు • దారి మాని

పరువులెత్తుచునుండు డిం • భకునిఁ జూచి

జననిచెంగటనే యాడు • కొనుట మాని

సకులతోఁ గూడి యాడు కొం • డికనుజూచి

మంటిలో వ్రాసికొను నోన • మాట మాని

బాలభోధను చదువు శా • బకునిఁ జూచి

చదువుసాములు నేర్చుకోఁ • జనుట మాని

పలపుజనరాలిఁ జేరు జ • ప్పనునిఁజూచి
 భవనమున భార్యతో నొంటి • పాటు మాని
 తనయులం గొంచు బిడ్డల • తండ్రిఁ జూచి
 యంతయును నాది యని దొర్లు • నాన మాని
 ముక్తికై చూచు ముక్కాలి • ముసలిఁ జూచి
 ముఖ్యముగ వారిదరి కేగి • ముచ్చటించి
 కాలగతికిని భేదంబు • కలదొ, లేదొ
 తిరిగిపోవక వలసినఁ • దెలిసికొనుఁడు !

* * * * *

నిన్న నేడును నొకరీతిఁ • జన్ననై న
 జీవులకుఁ గొత్తయే చేసి • పోవుచుండు.
 రాజ్యములఁ గొత్త, సమయధఃస్మములఁ గొత్త,
 పాత్రములఁ గొత్త, నెఱనడ • వడులఁ గొత్త,
 గుణములం గొత్త, పలువలు • కులను గొత్త;
 వేసములఁ గొత్త, యాచార • విధులఁ గొత్త,
 చనువులం గొత్త, కవితార • సములఁ గొత్త,
 దినదినంబును గొత్తయై • తనరుచుండు.
 నూత్నజీవధర్మాసక్తి, • నూత్నశక్తి,
 నూత్నవైభవసంపత్తి, • నూత్నవృత్తి,
 నూత్నమార్గానుగతబుద్ధి, • నూత్నసిద్ధి

నూత్నభావోదయముననే • నూలుకొనును ;
 గానఁ బ్రకృతియో పరముఁడో • కరుణఁజేసి .
 జీవులకు నూత్నమతి దయ • చేసియుంట
 నిట్టినంవత్సరాదు లె • న్నేనిఁ జనిన
 మనకు నీవత్సరాది నూ • తనమె యయ్యె.
 నెల్ల వారల హృదయముల్ • పల్లవించె;
 మరల నాశాలతలు పూచి • పరిమళించె;
 జనుల కెల్లను నూతనో • త్సాహ మొదవె;
 నవ్యభావోదయం బయ్యె • నరులలోన.
 జనుల జీవమానమున వ • త్సరమొకండె
 యరయ సర్వప్రధానమై • వఱులు; గాన
 జీవితంబున నొకయేడు • చెల్లిపోయె
 ననుచుఁ పెద్దలు తమధర్మ • మాచరింప,
 వయసు వెలయుంప నొకయేడు • వచ్చె ననుచు
 నలరి బాలురు పెద్దల • ననుకరింప,
 నేడు గడచిన ఫల మింత యెఱుంగలేమి
 జడవాతులు పండుగల చేసి • సంతసింప,
 సందఱకు నన్నిరూపులై • యపతరించి
 యుత్ససముఁ గూర్చుచుండె సం • వత్సరాది.
 ఉదయభానుని కోమల • మృదుకరముల

దగవిక సితాజ్ఞానవ • పరిమళములఁ
 జారుకీతలమందన • మీరణములఁ
 గలవిహంగకలాలాప • కలకలముల
 నిట్టలంబుగ నాశలు • నిండియుండె.
 నేక్షణంబునగతవర్ష • మిట్టచనియె
 నేక్షణంబున నవవర్ష • మేఘదెంచె
 నాక్షణం బెప్పు డేగీతి • నరిగినదియొ
 యెట్లు మాతీచి మాతెనో • యెవ్వఁ డెఱుఁగు?
 జననమరణంబులకు నట్టి • క్షణమె కలదు;
 జాగరస్వప్నముల కట్టి • క్షణమె కలదు;
 ఆక్షణం బెట్లుగా మాయ • మైవ నేమి?
 గతవినుత్నవర్షములకుఁ, • గాలగతికిఁ
 దిరుగులేకుంటఁ జూపులు • వొరకకున్నఁ
 బ్రజల కిప్పుడు కలిగిన • బాధ యేమి?
 ప్రభుననంతరమునఁ గుమా • రప్రభుండు
 పైతృకపదం బిధిష్ఠింప • వచ్చినప్పుడు
 లోకమునకును గలిగిన • లోప మేమి?
 కాని, గతమునకంటె నా • గతముఁ గూర్చి
 సంశయంబులు పుట్టుట • సహజ మరయ.
 "పూర్వవత్ మేరీతి • జూయినదియొ

మరల రాకుంట దానికి • మాయ్న లేదు;
 మనల లోఁగొని, మనతోడ • సనుగములను
 చున్న యాయేటిగతి యెట్లు • లుండు? సనుగ
 మనుజులకు సంశయము తోఁచు • మాట నిజము.
 ప్రజలజీవితము లను కా • వ్యంబులగుదు
 వఱలు సర్గలవంటి వీ • వత్సరములు;
 జరగిపోయిన వత్సర • సమితి నెల్లఁ
 జదివితైచిన సర్గల • జాడ విడిచి
 వానిలోఁ గన్న నుఖదుఃఖ • భావములను
 నెడఁదలోఁ బెట్టుకొని యూత్ర • పడద రేల?
 వచ్చు సర్గను నే కత • పట్టు గలదొ
 చల్లఁగాఁ బత్తముల విప్పి • చదువుకొనుఁడు !

ప్రకృతిప్రబంధకర్త.

చేవచేవ! మహాత్మా! త్వ • దీయదివ్య
 భాషబాధకవిశ్వప్ర • బంధమంఘ
 నెచట శ్రీరామచుట్టితి? • వెచటఁజిత్తు
 గింపవలెనని వ్రాసిము • గించినావు?
 మొదలు తుది లేని నీగ్రంథ • మును సతంబు
 నెంతచదివిన, నెంతయూ • హించుకొన్న
 నెవ్వరీకావ్యమును రచి • యింపు మనిరొ
 యెవరికీకృతి నొసఁగితో • యెఱుఁగరాదు.
 సుమధురమనోజ్ఞమృదువదా • ర్థములతోడఁ
 బ్రస్తుటప్రాధరుచిరభా • వములతోడ
 సలలితస్నిగ్ధసౌలభ • తై లితోడ
 నీప్రబంధంబు సర్వంబు • నిండి యుండె
 నీప్రబంధంబె సర్వమై • నెగడుచుండె
 నిట్టిసత్కావ్యమును రచి • యించునూహ
 మనఘ! యెప్పుడు కలిగిన • దయ్య నీకు?
 ఆకసంబున నోంకార • మైనయపుడో?
 విపులగతి రేగి వాయువుల్ • వీచినపుడో?

త్రిలింగీహాకలః పుష్కరైః • కైరలినపహ్లాః
 ఉదకము కనోర్ధ్వరంగమై • యోదవి నపుకౌ?
 భూతపంచకమ్మై భూమి • పుష్పినపుకౌ?
 మిటలః బక్తలుమిలమిల • మెఱసినపుకౌ?
 ధరణి జీవులు కన్నులః • దెఱచినపుకౌ?
 యెపుడు మొనలిడితొ తెల్పు • మీ మహాతత్ర!
 సర్వరక్షక మంగళా • శాసనముగ
 నీవు తొలుదొల్తచాగ్రన • నిరుపమాన
 దివ్యగీతంబునీదయా • దృష్టిజేసి
 యేసుకృతిముంబు గాంగుల • చేసినాడొ
 యాతఁడేగదాధన్యాత్ముఁడ • యైనవాడొ.
 సదయ ! సచరాచరప్రపంచం • చమునజీవ
 హృదయభావప్రభాధార్థ • మెల్లయెడల
 నెన్నియెన్నికీతుల బాస • లున్నయవియొ
 యన్ని బాసలసలరారు • సఖిలమునకు
 సఖిలమును నిండియున్న నీ • యాదికావ్య
 మర్హగతిఁ బఠనీయమై • యలరుచుండె.
 అసఖు ! నీవచియించిన • యదియె వేద;
 ఘరయ నీవ్రాతలకు నెందు • టిరుగులేదు;
 టివ్యతీఖని నీకు న్నా • భీషమయ్యె.

గ్రంథకర్తలకును గ్రంథ • కర్త వీవు.
 ఆమలతర మైన నీప్రబం • ధమునఁ దక్కఁ
 దనుసుఖాచహముగఁ జల్లఁ • దనముఁ గూర్చు
 మలయమాకుత మెచ్చోట • మలయుచుండు?
 నేత్రప్రవ్వంబుగాఁగ వె • న్నెలలఁ గాయు
 చందురుం డెందువాహ్యళి • సల్పుచుండు?
 శ్రుతిమోహసముగ దివ్య • రుతులఁ దేల్చు
 విహగసంతాన మేయెడ • వెలయుచుండు?
 చిహ్వా కింపగు రుచులచేఁ • తెలఁగుచుండు
 సరసవాహిను లెచ్చట • జరగుచుండు?
 ఘ్రాణతర్పణముగను ను • గంధమొసఁగు
 కుసుమవినరంబు లేకడ • నెసఁగుచుండు?
 కవులు ని న్ననుసంధించు • కాంక్షఁజేసి
 కావ్యములు వ్రాయుచుండు టొ • క్కటియె గాని
 నూహకొలఁది వర్ణించుట • యొకటెకాని
 ప్రకృతిమరమ్మలు గ్రహించు • పాటివారె?
 ప్రకృతిమాయల కెందులోఁ • బడనివారె?
 ప్రకృతికెల్ల సనీతుఁ డౌ • ప్రభుని నిన్నుఁ
 బ్రకృతిఁజేబంతిగాఁ బట్టు • ప్రభుని నిన్నుఁ
 బ్రకృతిశాసన మొనరించు • ప్రభుని నిన్నుఁ

బ్రీక్తీయంబెల్ల నిండిన • ప్రిభుని నిన్ను
 నూహ సేయుటకేని వా • రోపఁ గలరె?
 వారుకవిజాతిలోఁ జేరు • పారె కాని
 ని స్ననుసరించి వ్రామఁగా • నేర్తు మనుట
 సాహసముగాదె కపరాజ • చక్రవర్తి!
 అనుపమం బై సనీదుకా • వ్యంబు నిట్టు
 లెట్టియోజనతో వెల • యించినావో
 యెంల యూజించుకొన్న నా • వంత యైన
 హృదయనయనలబులకు గోచ • రింపకుండె.
 నేను తరియించు తెరు వను • నియతిఁ గాని
 యాత్మశక్తిని బ్రీకటించు • నానఁ గాని
 లోకములు మెచ్చుననెడిలో • లుపతఁ గాని
 నాకు యశమబ్బుననుచింత • నమునఁ గాని
 యర్థసంగ్రహశాపేక్ష • నంది గాని
 యూమహాకావ్యమును రచి • యించినావే?
 జగములఁ దరింపఁజేయంగఁ • జాలునీకు
 నఖిలశక్తు లకును మూల • మైననీకు
 సకలముఁ బ్రీశంస సేయంగఁ • జాలు నీకు
 లోకమంతట నిండి వె • లుంగు నీకు
 నందగారాని పరమార్థ • మైన నీకు

విశ్వమయ ! విశ్వమందు నీ • విపులకావ్య
 మఖిలజీవులు గూడని • రంతరంబు
 నెంతో సంతోషమునఁ బతి • యంచుచుండఁ
 గాంచునీ కెంతయానంద • గరిమ కలదో
 కొలఁదివెట్టి వర్ణింపఁగో • గలవటయ్య !
 రవ్యవగుసాంద్ర ! యోకవి • రాజచంద్ర !
 ఏన్నిజన్మాతరంబులో • యెత్తి యెత్తి
 యెచట దొరికిన సచ్చట • నేగిహించి
 యిష్టహాకావ్యమును పతి • యంచుచుంటి
 మార ! యెప్పటి కప్పుడే • యభినవముగ,
 పలివనోహరముగ, మర • సాశ్రయముగ,
 సత్యముగ, సార్థకముగ, • సమధిక్ముగ,
 సర్వససమస్తముగ, • సలలితముగ
 సనభవంబునకుం దోచు • సంతెకాని
 వినుఁ గొకింతయుఁ గలుగ దీ • వింత యేమో!
 కొక్కోరోయని తొలికోడి • కూసిన పుడు
 తొలుదెసఁ బ్రభాతకంతులు • దోచిన పుడు
 కులుకు తెల్లునఁ బక్షులు • పరికిన పుడు
 తిరులతాధులఁ బూవులు • విరిసిన పుడు
 తిరుభ్రష్టాభి మెరుజయును • నమగున పుడు

వెడలి ప్రకృష్టాషపవనంబు • వీచినపుడు
 పూర్వరాగంబు కుంకుమఁ • బూసినపుడు
 చివురు లాకాంతి నై క్యంబుఁ • జేందినపుడు
 కూసి కోకిల కన్నెట్ట • చేసినపుడు
 పొడుపుఁగొండపై నెఱపొద్దు • పొడిచినపుడు
 తరణికిరణంబు లవనికిఁ • దిరిగినపుడు
 మెచ్చి తామరమొగ్గలు • విచ్చినపుడు
 బాలభానుండు మింటిపైఁ • బ్రాకునపుడు
 జరగినకొలంది నీడలు • దరియనపుడు
 తలకు సూటిగ దినమణి • నిలిచినపుడు
 తరలి పడమటిదెసఁ బొద్దు • తిరిగినపుడు
 నాన విడి చాయపెడమొగ • మైనయపుడు
 నవరగిరి ధాతురాగంబు • లలమిసపుడు
 నవరవారిధి మిలమిల • లాడునపుడు
 కనకకాంతుల నీరెండఁ • గాయనపుడు
 నిట్టై పవ లంతయున్న దుద • ముట్టినపుడు
 మిన్ను తనభాగ్యమణి దాచు • కొన్నయపుడు
 వెలుంగుఁ జీకటియును గాక • వెలయనపుడు
 నఖిలజగతిఁ దమోలత • లలమినపుడు
 పాలుపుగా మింటఁ బూవులు • పూచినప్పు

డాశ లన్నియు నేకంబు • లై నయపుడు
 మిణుగురుంబుర్వ లెగయుచు • మోలసినపుడు
 నించుమించుగ నెల యుడ • యిరుచునపుడు
 నెలదివెన్నెలకుప్పలు • విరిసినపుడు
 నలుదెసలు చూచి కలకల • నవ్వినపుడు
 కలువపూవులనెత్తాపు • లొలసినపుడు
 దేవ ! యుక్కప్పుడో ? దిన • దినమునందు
 గాఢనిద్రను బొందిన • గడియయేమొ
 కాని నిక్కంబుగాఁ గల • లోనఁగూడ
 నవరసాశ్రయ మగునీయ • సంతకావ్య
 గతులు సూచుచు నానంద • గరిమఁ గాంచి
 చదువుకొనుచుందు మొకఁబంత • చవులుదేర.
 చదివినకొలంది మాకు నో • సదయహృదయ
 దినము నీమీఁది భక్తి వ • ధిల్లుచుండు.
 ప్రబలగౌరవమో యని • ర్వాచ్యమైన
 ప్రేమయో మాహృదయవీధి • జెరుగుచుండు
 నేమహాకావ్యమును బఠి • యించునప్పు
 డామహాకావ్యకర్తపై • ననుపమాన
 భక్తిగౌరవప్రేమముల్ • ప్రబలుచుండు;
 సదిగదాయ తమోత్తమ • మైనసుకృతి !

అట్టిమహిమంబు నీకావ్య • మందె కలదు,
 అట్టిరచనాప్రకృతి నీ • యందె కలదు,
 కాన, ద్రికరణసృష్టిగా • గౌరవించి
 దేవ! నీమీఁదిప్రేమ వ • ళ్ల కౌటకు
 బ్రనిమలజ్ఞానంపఁజ్ఞి • బడయుకౌటకు
 నవ్యమానంద పరిపూర్తి • నందుకౌటకు
 నెపుడు నీకావ్యమే పతి • యింతు మయ్య!
 పఠన మిటు సేయఁ జేయ నె • వ్పటికి మేము
 దీని ముగియింపఁగల మయ్య! • దేవదేవ!
 ఇమ్రహాకావ్యజలసైన్య • నెంతకాల
 మీఁది యవ్వలియొడ్డున • కేగఁగలము?
 ఈవలావలి యొడ్డులు • దెచటికేని
 గట్టపడి యెట్టులో చేరఁ • గలమయేని
 దీరమునఁ గూరుచుండి నీ • దివ్యకావ్య
 మహిమ యెంతటివో యొక్క • మాటలోనె
 యింతలో నంతయును గ్రహి • యింపఁగలము
 కానితొలిగాఢ తెలియంగ • రానిమాకు
 నవల సేమున్నదో చూచు • నంతకంటె
 నాది గాంచుటకే యాస • యనెకమయ్య
 సర్వభూతదయాపర • సాధుహృదయ!

ప్రేమ.

ప్రేమమున లోకముదయించె • నేమి ? కాక
 ప్రేమమే లోకమునఁబుట్టె • నేమి ? కాక
 ప్రేమ లోకమయంబయ్యె • నేమి ? కాక
 లోకమే ప్రేమమయమై వె • లుంగునేమి !
 వీమయిన నేమి, కొంచమూ • హించిచూడఁ
 జేమమయఁ డీశ్వరుఁడు; సృష్టి • ప్రేమనయము;
 ప్రేమమయలెల్లజీవులు • ప్రేమయొకఁడు
 పాపనంబై నదని భోధ • పడుచునుండ.
 అంతరంగముసిండి తొ • ల్కాడు నేది ?
 యితరభావంబులను చొర • నీనిదేది ?
 కష్టసుఖములభేదంబుఁ • గననిదేది ?
 వ్రతివిధానంబునకు నాన • వడనిదేది ?
 యవిరతానందదాయక • మైనదేది ?
 యదిగదాయుత్తమోత్తమ • మైనప్రేమ.
 అట్టి ప్రేమంబునకు విష • మమృతమగును;
 కాలకాళోదరము పూల • మాలయగును;
 దారుణారణ్య మభినవో • ద్యాసమగును;

భాగ్యలక్ష్మిని చూడ • నా భాగ్యము;

2015-03-25 (Sat) 14:00 • 3-5-7-9-11-13-15-17-19-21-23-25-27-29-31-33-35-37-39-41-43-45-47-49-51-53-55-57-59-61-63-65-67-69-71-73-75-77-79-81-83-85-87-89-91-93-95-97-99-101-103-105-107-109-111-113-115-117-119-121-123-125-127-129-131-133-135-137-139-141-143-145-147-149-151-153-155-157-159-161-163-165-167-169-171-173-175-177-179-181-183-185-187-189-191-193-195-197-199-201-203-205-207-209-211-213-215-217-219-221-223-225-227-229-231-233-235-237-239-241-243-245-247-249-251-253-255-257-259-261-263-265-267-269-271-273-275-277-279-281-283-285-287-289-291-293-295-297-299-301-303-305-307-309-311-313-315-317-319-321-323-325-327-329-331-333-335-337-339-341-343-345-347-349-351-353-355-357-359-361-363-365-367-369-371-373-375-377-379-381-383-385-387-389-391-393-395-397-399-401-403-405-407-409-411-413-415-417-419-421-423-425-427-429-431-433-435-437-439-441-443-445-447-449-451-453-455-457-459-461-463-465-467-469-471-473-475-477-479-481-483-485-487-489-491-493-495-497-499-501-503-505-507-509-511-513-515-517-519-521-523-525-527-529-531-533-535-537-539-541-543-545-547-549-551-553-555-557-559-561-563-565-567-569-571-573-575-577-579-581-583-585-587-589-591-593-595-597-599-601-603-605-607-609-611-613-615-617-619-621-623-625-627-629-631-633-635-637-639-641-643-645-647-649-651-653-655-657-659-661-663-665-667-669-671-673-675-677-679-681-683-685-687-689-691-693-695-697-699-701-703-705-707-709-711-713-715-717-719-721-723-725-727-729-731-733-735-737-739-741-743-745-747-749-751-753-755-757-759-761-763-765-767-769-771-773-775-777-779-781-783-785-787-789-791-793-795-797-799-801-803-805-807-809-811-813-815-817-819-821-823-825-827-829-831-833-835-837-839-841-843-845-847-849-851-853-855-857-859-861-863-865-867-869-871-873-875-877-879-881-883-885-887-889-891-893-895-897-899-901-903-905-907-909-911-913-915-917-919-921-923-925-927-929-931-933-935-937-939-941-943-945-947-949-951-953-955-957-959-961-963-965-967-969-971-973-975-977-979-981-983-985-987-989-991-993-995-997-999-1001-1003-1005-1007-1009-1011-1013-1015-1017-1019-1021-1023-1025-1027-1029-1031-1033-1035-1037-1039-1041-1043-1045-1047-1049-1051-1053-1055-1057-1059-1061-1063-1065-1067-1069-1071-1073-1075-1077-1079-1081-1083-1085-1087-1089-1091-1093-1095-1097-1099-1101-1103-1105-1107-1109-1111-1113-1115-1117-1119-1121-1123-1125-1127-1129-1131-1133-1135-1137-1139-1141-1143-1145-1147-1149-1151-1153-1155-1157-1159-1161-1163-1165-1167-1169-1171-1173-1175-1177-1179-1181-1183-1185-1187-1189-1191-1193-1195-1197-1199-1201-1203-1205-1207-1209-1211-1213-1215-1217-1219-1221-1223-1225-1227-1229-1231-1233-1235-1237-1239-1241-1243-1245-1247-1249-1251-1253-1255-1257-1259-1261-1263-1265-1267-1269-1271-1273-1275-1277-1279-1281-1283-1285-1287-1289-1291-1293-1295-1297-1299-1301-1303-1305-1307-1309-1311-1313-1315-1317-1319-1321-1323-1325-1327-1329-1331-1333-1335-1337-1339-1341-1343-1345-1347-1349-1351-1353-1355-1357-1359-1361-1363-1365-1367-1369-1371-1373-1375-1377-1379-1381-1383-1385-1387-1389-1391-1393-1395-1397-1399-1401-1403-1405-1407-1409-1411-1413-1415-1417-1419-1421-1423-1425-1427-1429-1431-1433-1435-1437-1439-1441-1443-1445-1447-1449-1451-1453-1455-1457-1459-1461-1463-1465-1467-1469-1471-1473-1475-1477-1479-1481-1483-1485-1487-1489-1491-1493-1495-1497-1499-1501-1503-1505-1507-1509-1511-1513-1515-1517-1519-1521-1523-1525-1527-1529-1531-1533-1535-1537-1539-1541-1543-1545-1547-1549-1551-1553-1555-1557-1559-1561-1563-1565-1567-1569-1571-1573-1575-1577-1579-1581-1583-1585-1587-1589-1591-1593-1595-1597-1599-1601-1603-1605-1607-1609-1611-1613-1615-1617-1619-1621-1623-1625-1627-1629-1631-1633-1635-1637-1639-1641-1643-1645-1647-1649-1651-1653-1655-1657-1659-1661-1663-1665-1667-1669-1671-1673-1675-1677-1679-1681-1683-1685-1687-1689-1691-1693-1695-1697-1699-1701-1703-1705-1707-1709-1711-1713-1715-1717-1719-1721-1723-1725-1727-1729-1731-1733-1735-1737-1739-1741-1743-1745-1747-1749-1751-1753-1755-1757-1759-1761-1763-1765-1767-1769-1771-1773-1775-1777-1779-1781-1783-1785-1787-1789-1791-1793-1795-1797-1799-1801-1803-1805-1807-1809-1811-1813-1815-1817-1819-1821-1823-1825-1827-1829-1831-1833-1835-1837-1839-1841-1843-1845-1847-1849-1851-

హామి క్రిందిగారు నీ • హామి హామిగారు;

వృత్త్యవేషాదునగరం • ౨ • చిత్రమగును;

అర్జునుని మువ్వకా కుంభాబధి • నల్లమొదలు

[illegible]

నల్ల (ప) నుండి తెలుగు వాళ్ళు • యొక్క యొక్క

శక్తిని సాక్షాత్తుకొనుట • స్వయంతుట

పట్టిచేయవలసినదే • స్వయంబు

గలుషకామాంధక రంగు • నిలువఁగలదే ?

విర్వక్తాధదాన్తి • నిలువంగలదె ?

ఖరీదలలో భాగం గలది • నిలువగలదె ?

నీచమోహవికారము • నిలువంగలదే ?

విశ్వరూపానంద ప్రభంజనం • నిలువఁగలదే ?

నింద్యమాత్సర్యః పుభయః • నిలువఁగలదే—

భక్త్యమగునట్టిప్రేమవ) • పంచకమున

కమరవట్టణ మొక పల్లె • యైనఁగాదు;

హద్దుతేనట్టిప్రేమర • సాలయమున

కందుకూరి వెంకటేశ్వర • మొనగాడు.

వేయగన్నులవెలయు నా • ప్రేమగతులఁ

గన్ను గవతోడ నెన్నాఁడు • గాంచఁగలఁడు?
 తూనుపునఁబుట్టి మిన్నెక్కి • తొంగిచూచి
 యధిఁబాంగించి కువలయ • మలరఁజేసి
 కమలజాండకటాహంబు • గలయఁబ్రొక్కి
 చలువలనుగుఱిమ్రరించి ప్రి • శాంతి నెసఁగు
 పావన ప్రేమచంద్రికా • పటలమందు
 నెంతయమృతంబుగలదొక్కో • యెవరి కెఱుక?
 యెంతమాధుర్యమున్నదో • యెవరి కెఱుక?
 యెంతలావణ్యమున్నదో • యెవరి కెఱుక?
 యెంతయానందమున్నదో • యెవరి కెఱుక?